

37. FESTIVAL LGBT FILMA

AJŠA PODGORNİK

Mavrice svetovnega filma znova na velikih platnih

37. Festival LGBT Filma,
Ljubljana, 11.–19. december 2021

Že od prve projekcije je bilo vzdušje na 37. festivalu LGBT filma sproščeno, a neizogibno politično. Ves čas se je govorilo o usihajoči državni podpori in nezaščitenosti s strani ljubljanske policije, posledično se je pred vsako projekcijo oglasila prošnja po donacijah. Še dodaten izziv je prinesla epidemija in z njo omejitve števila obiskovalcev. Vendar organizatorjev nič od tega ni ustavilo in na festivalu smo si lahko znova ogledali paleto raznolikih filmov z vseh koncev sveta. Sama sem si na festivalu ogledala šest celovečernih in nekaj kratkih filmov, ki niso razočarali. Poleg dogajanja v Slovenski kinoteki si je bilo nekatere filme moč ogledati tudi v Bistrici ob Sotli, Slovenj Gradcu, Mariboru, Ptuj, Kopru in v Idriji, kratki filmi pa so bili v času festivala dostopni tudi preko spleta.

Že pred uradnim odprtjem festivala so v četrtek, 9. decembra 2021, v kulturnem centru Q predvajali dva krajša filma, polurni dokumentarec **Libertà** (2019, Savino

Carbone) ter prvi namibijski LGBT film **Kapana** (2021, Phillipe Tanavera). Prvi prinaša zgodbo dveh migrantov, ki sta bila iz rodni državi prisiljena pobegniti zaradi spolne usmerjenosti. Film jima dovoli spregovoriti o njihovih žalostnih usodah, gledalcem pa predstavi kruto resnico ujetosti med dvema krajema, ki človeka ne sprejemata – eden zaradi spolne usmerjenosti, drugi pa zaradi statusa migranta. Vzdušje se je razvedrilo z naslednjim filmom, ki bolj kot filmski dosežek predstavlja dosežek na področju LGBT aktivizma v Namibiji. Da bi opogumila tiste, ki se skrivajo, dramatična komedija **Kapana** predstavi ljubezensko zgodbo Georgea in Simeona, vse težave, ki ju ločujejo, in najljubšo hrano, ki ju vedno znova združi. Sporočilo filma je na nekaj mestih vse prej kot subtilno, vendar glede na amatersko produkcijo in željo po spremembi v domačem okolju prinaša nekaj posebno očarljivega.

Festival se je nato uradno začel v soboto, 11. decembra, z uvodnim filmom **Monalisino popotovanje** (The Journey of Monalisa, 2019, Nicole Costa). Pred projekcijo je obiskovalce pozdravila starleta slovenske drag scene Miss Jenna Dick, ki je v otvoritveni točki nastopila s svojo interpretacijo Magnificovega Tivolija. Nato smo si ogledali dokumentarec o režiserkinem starem prijatelju Ivanu Ojedi, ki se je iz Čila preselil v New York ter se tam na novo iznašel pod imenom Monalisa. Film spremlja njeno njegovo pestro življenje, v katerem se prepletajo spolno delo, zasvojenost z drogami, gibanje v skupnosti spolno nebinarnih oseb ter literarno ustvarjanje. Če bi *Monaliso* s čim primerjali, bi lahko rekli, da bi tak film nastal, če bi se **Pariz gori** (Paris is Burning, 1990, Jennie Livingston) osredotočil le na eno osebo. Ivan v obeh likih filmu prinese unikatno energijo, njegovo njeno zapleteno zgodbo pa Costa pove brez olupševanja in obsojanja, kar je njena najmočnejša točka. Gledalcu namesto

Onkraj obzorja (2019)

Velika svoboda (2021)

Kolibrjeva hiša (2020)

Monalisingo potovanje (2019)

pomislevkov vzbudi slo po življenju in neverjeten optimizem. Nicole Costa je bila prisotna na projekciji in je po njej z veseljem odgovarjala na vprašanja o filmu, naslednji dan pa je vodila tudi filmsko delavnico.

Prvi film, ki je v nedeljo osvetlil kinotečno platno, je bila švicarska drama **Onkraj obzorja** (Le milieu de l'horizon, 2019, Delphine Lehericcey). Sledi mlademu Gusu, ki poletje preživlja na kmetiji svojih staršev; vročina kmetom povzroča težave, stvari pa se še zapletejo, ko se njegova mama zbliža s Cecile. Drama se ne osredotoča toliko na razmerje med ženskama, temveč bolj na vpliv na njuno okolico, še posebej na družino ene izmed njiju. Družinski člani se včasih zdijo enoznačni, godrnjavi oče, umetniška starejša sestra ter perverzni bratranec kratke pameti v filmu ne dobijo toliko notranjega sveta kot Gus, a ravno dovolj, da gledalec razume njihove občutke. Za enostavno karakterizacijo stranskih likov se režiserka odkupi s tem, da njen protagonist Gus v filmu res zažari. Majhen fant z velikimi čustvi v uri in pol doživi široko paleto občutij, ki jih mladi igralec Luc Bruchez mojstrsko predstavi. Kljub notranjemu konfliktu fant zmore odpustiti svoji mami in tako zrasti kot oseba ter pokazati svoj pravi, v srcu nežni značaj.

Ponedeljek je bil dan za lahkoten najstniški film **Srčica** (Sweetheart, 2021, Marley Morrison), ki govori o tem, kako grozno je biti najstnik na počitnicah s svojo družino. Film se vrti okoli okoljsko ozaveščene in splošno razgledane AJ, ki ne mara biti na soncu ali v družbi ljudi. Seveda toliko težje shaja z družino, vse dokler ji ne vzbudi pozornosti reševalka iz vode. Osvežujoče je videti najstniški film z LGBT tematiko, ki se ne osredotoča na proces razkrivanja in morebitne konflikte, ki iz tega izhajajo. AJ je lezbijka, a to v zgodbi ni problem in ne predstavlja razloga za spore z mamo. Film se še zdaleč ne izogne klišejem najstniškega filma, liki so občasno

pretirano karikirani, veliki ljubezenski konflikti se prehitro razrešijo, zgodbo pa večino časa vidimo le iz zornega kota AJ, čeprav bi bilo morda zanimivo videti dogajanje še iz gledišča kakke druge osebe.

V sredo in četrtek se je razpoloženje spremenilo in čas je bil za dva globoko čustvena filma, po mojem mnenju vrhunca festivala. Prvi je bil **Kolibrjeva hiša** (Beolsae, 2020, Bora Kim), ki je letos prejel rožnatega zmaja za najboljši film po izboru žirije. To niti ni bilo presenečenje glede na vse mednarodne nagrade, ki jih je film prejel že pred prihodom na festival. Dogajanje je postavljeno v Seul v mesece pred kolapsom mosta Seongsu leta 1994, sledi pa najstnici Eun-Hee in njenemu življenju pred vstopom v srednjo šolo: druženju z najboljšo prijateljico in skrivnim fantom, življenju v disfunkcionalni družini, obiskovanju zdravnika zaradi grude v vratu in poglobljanju odnosa s starejšo tutorico kitajščine. Film ima meditativen značaj, kamera dolgo opazuje razne hodnike, ulice ali kuhinje. Melanholično vzdušje ne prinaša idilične izkušnje poznega otroštva, a je vseeno vedno prisotna določena nežnost. Liki imajo čas in prostor, da za gledalca predstavijo svoja razmerja in tako zadnje dejanje zgodbe še posebej zaboli. Čeprav se med festivalskimi filmi *Kolibrjeva hiša* še najmanj ukvarja s homoseksualnostjo kot osrednjo temo, vseeno na boleč način prikaže, kako zares začnemo ljubiti šele v času tragedije; tako si je film z elegantnim prepletanjem elementov v zgodbi zaslužil glavno nagrado.

Velika svoboda (Große Freiheit, 2021, Sebastian Meise) je pred kratkim pristala na seznamu ožjega izbora kandidatov za oskarja za najboljši mednarodni film, in to z dobrim razlogom. Že v uvodu, ki ga je pripravil festivalski selektor in organizator Brane Mozetič, smo izvedeli, da gre za pretresljivo in s tragedijo prepojeno zgodbo. V večjih

Srčica (2021)

Tove (2020)

evropskih in ameriških mestih so v obdobju po drugi svetovni vojni v javna stranišča pošiljali snemalce ter jih skrivali za obojestranskimi ogledali. Tam so zbirali dokaze o homoseksualnih moških, ki so prostore pogosto uporabljali kot zbirališča. Tisti, ki jim jih je uspelo identificirati, so nato hitro pristali pred sodnikom in kasneje v zaporu. To se vedno znova dogaja tudi protagonistu Hansu, Viktorja pa so v ječo poslali le enkrat, a za dolgo časa. Zgodba ju spremlja skozi več desetletij, njunemu odnosu pa sledi od odklonilnih začetkov do nečesa, podobnega ljubezni. Kljub preskokom v času, spreminjajočim se odnosom ter pojavljanjem in izginjanjem ljudi (večinoma iz Hansovega življenja) film deluje enovito in nikoli ne izgubi konsistentnega toka. V zgodbi pa niso najbolj tragične Hansove izgubljene ljubezni ali Viktorjev padec v zasvojenost z mamili, ampak dekriminalizacija homoseksualnosti, ki Hansa spravi iz zapora. Najprej navdušen, da se mu nikoli več ne bo treba vrniti za rešetke, in poln upanja glede skupnosti, ki bo lahko zdaj zaživela, na koncu ostane razočaran. Nepravični zakoni preteklosti so naredili svoje in Hans nima druge izbire, kot da se prostovoljno vrne v zapor, kjer ga čaka edina stalnica, ki jo še ima v življenju.

Drugi odmevni filmi, ki so jih predvajali v sklopu festivala, so bili še prva ekranizacija Hessejevega romana **Narcis in Zlatoust** (Narziss und Goldmund, 2020, Stefan Ruzowitzky), prejemnik queer palme na filmskem festivalu v Cannesu **Prelomi** (La Fracture, 2021, Catherine Corsini), brazilski kandidat za nominiranca za mednarodnega oskarja **Zasebna pustinja** (Deserto Particular, 2021, Aly Muritiba) in finski biografski film o umetnici in ustvarjalki zgodb o muminih **Tove** (2020, Zaida Bergroth). Ta je dobil tudi drugega rožnatega zmaja – za najboljši film po izboru občinstva.

Uspeh festivala lahko ocenim že po tem, da je bila večina projekcij, ki sem se jih udeležila, kljub neugodnim razmeram zelo lepo obiskana. To namreč pomeni, da LGBT film ni več nekaj, kar bi si ogledovali le tisti, ki se jih tematika neposredno dotika, ampak da je filme pripravljeno toplo sprejeti tudi vse več heteroseksualnih gledalcev. Naivno bi bilo reči, da film rešuje svet pred problemi, kakršen je homofobija, a je vseeno odraz, da smo priča pozitivni spremembi, saj tudi v komercialne kinematografe vsako leto prihaja znatno več LGBT filmov. Ti so na žalost večinoma plitki in na ne-heteroseksualno izkušnjo gledajo le iz najbolj očitnih zornih kotov, kot so težave pri razkrivanju in soočanje s homofobijo. Prav zato je festival LGBT filma tako pomemben. Letos smo si lahko ogledali veliko filmov, osredotočenih na raznolike izkušnje, ki mainstreamovski LGBT filmu manjkajo. Kako se izkušnje lastne spolne usmerjenosti spreminjajo, ko se človek stara? Kakšne so izkušnje ljudi, ki spola ne dojemajo na binaren način? Kako je bilo biti homoseksualec v različnih zgodovinskih obdobjih in na različnih koncih sveta? To so le nekatera izmed vprašanj, ki so jih zastavljali festivalski filmi – in za katera upam, da se jih bo v prihodnjih letih lotilo vse več filmskih ustvarjalcev.